

О. В. Задерей,
студент V курсу 2 групи
факультету підготовки кадрів
для Державної пенітенціарної
служби України,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків

ЗАСТОСУВАННЯ АМНІСТІЇ ДО ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

У 2014 р. в окремих районах Донецької та Луганської областей Збройними силами України та іншими військовими формуваннями з метою вжиття невідкладних заходів щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України розпочато проведення антитерористичної операції. Протягом останніх трьох років у нашій країні було вчинено величезну кількість злочинів проти основ національної безпеки, більшість з яких залишаються латентними, зокрема, й тому, що вони не були офіційно поставлені на облік правоохоронними органами.

Аналіз реєстру судових рішень дозволяє зробити висновок, що кількість обвинувальних вироків у справах, пов'язаних з учиненням злочинів проти основ національної безпеки, значно зросла, хоча і не відображає реальної ситуації, що склалася в країні. Збільшилась відповідно і кількість осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі за такі злочини або перебувають під вартою на час розгляду кримінальної справи.

Здавалося б, питання про звільнення зазначених осіб від відбування покарання на підставі акта про амністію є неактуальним, адже згідно зі ст. 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні» (далі – Закон) така підстава звільнення від відбування покарання не може бути застосована до осіб, яких засуджено за злочини проти основ національної безпеки України, терористичний акт, бандитизм, умисне вбивство при обтяжуючих обставинах [1].

Таким чином, законодавство України прямо забороняє застосування амністії до осіб, які вчинили злочини, передбачені розділом I Особливої частини Кримінального кодексу (далі – КК України), що й не дивно, враховуючи важливість суспільних відносин, які захищаються зазначеним розділом.

Однак вже майже впродовж двох років в Україні та на міжнародному

рівні активно обговорюється питання про можливість застосування амністії до так званих бойовиків незаконних збройних формувань самопроголошених народних республік.

Так, зокрема, п. 5 Мінських домовленостей передбачає обов'язок забезпечити помилування та амністію шляхом введення в силу закону, який забороняє переслідування та покарання у зв'язку з подіями в окремих районах Донецької та Луганської областей України.

Безумовно, надання чинності такого нормативно-правового акта є неприпустимим, оскільки в результаті не лише будуть звільнені особи, які вже засуджені за злочини проти основ національної безпеки (однак вирок щодо яких не набрав законної сили), а й потенційно будуть закриті всі кримінальні провадження за статтями 109-114-1 КК України. Така амністія тільки заохочує безкарність злочинців, штовхає їх на нові злочини. Не можна здавати правосуддя та справедливості в обмін на мир, бо в результаті не буде ані миру, ані справедливості – воєнний конфлікт повернеться

Проте слід враховувати, що в п. 5 Мінських домовленостей не йдеться про повну та беззастережну амністію. А тому в Законі про амністію необхідно перерахувати ті статті КК України за злочини, відповідно до яких амністія не застосовується, насамперед, злочини проти людяності та воєнні злочини. І закон цей має стосуватися не тільки бойовиків ЛНР/ДНР, а й українських військовослужбовців та добровольців. Така амністія є прийнятною і може справді слугувати подоланню конфлікту [2, с. 10].

Амністія – це повне або часткове звільнення від відбування покарання осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, або кримінальні справи стосовно яких розглянуті судами, але вирок стосовно цих осіб не набрали законної сили. На нашу думку, доцільним було б застосування лише умовної амністії в рамках виконання Мінських домовленостей, однак ні в якому разі не безумовної повної. Остання є неприпустимою в сучасних українських реаліях, тому що, вірогідніше, не буде адекватно сприйнята суспільством. Умовна ж амністія передбачає поширення дії повної або часткової амністії на ті діяння, які вчинені до певної дати після оголошення амністії, за умови обов'язкового виконання до цієї дати вимог, передбачених у Законі про амністію. Оскільки за загальним правилом дія цього Закону поширюється на злочини, вчинені до дня набрання ним чинності включно, і не поширюється на злочини, що тривають або продовжуються, якщо вони закінчені, припинені або перервані після прийняття Закону про амністію, то вказаний вид амністії є винятковим. Така амністія застосовується зазвичай для складення зброї бандитськими угрупованнями [3, с. 27], що і має місце в даній ситуації. До сьогодні в Україні таких випадків не було, однак потенційна можливість застосування такої амністії назріває та

обговорюється вже протягом декількох років. У міжнародній практиці такі випадки зустрічалися. Разом із тим слід зазначити, що політика ООН щодо застосування амністії певним чином еволюціонувала. Якщо раніше представники ООН закликали сторони, які беруть участь у збройних конфліктах, домовлятися про широку амністію з метою припинення таких конфліктів, то зараз позиція ООН дещо інша. Колишній Генеральний секретар ООН Кофі Аннан у своїй доповіді, присвяченій верховенству права та правосуддю перехідного періоду в конфліктних та постконфліктних суспільствах, зазначив, що «в мирних угодах не може передбачатися амністія за геноцид, військові злочини, злочини проти людяності та грубі порушення прав людини». Він також підкреслив, що «правосуддя і мир – це не ворогуючі сили, вони взаємодіють та зміцнюють одне одного» [4, с.12].

Як вже зазначалося вище, застосування амністії до осіб, які вчинили злочин проти національної безпеки, прямо заборонено законом, а отже, застосування амністії до таких осіб в умовах, коли в країні не введено воєнний стан, буде не виправданим (відсутня будь-яка легітимна мета). Таким чином, єдиний спосіб застосувати амністію у вищевикладених випадках – внести відповідні зміни до Закону України «Про застосування амністії в Україні».

С п и с о к л і т е р а т у р и

1. Про застосування амністії в Україні. [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Права людини в Україні – 2015: доповідь правозахисних організацій / за заг. ред.: А. П. Буценка, О. А. Мартиненка; Українська Гельсінська спілка з прав людини. – Київ, КИТ, 2016. – 260 с.

3. Романов М. В. Звільнення від відбування покарання: навч. посіб. / М. В. Романов. – Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. – 90 с.

4. Постконфліктне врегулювання для України: Видання, підготовлене науково-дослідним і медійним Центром постконфліктного врегулювання, Київ – 2016 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.